

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека
Відділ наукової інформації та бібліографії

Серія «Розстріляне відродження»

«Багато акордів на струнах моїх...»

Бібліографічний список літератури
до 135-річчя від дня народження Дмитра Юрійовича Загула

Хмельницький
2025

Пропонуємо до уваги користувачів бібліографічний список літератури із серії «Розстріляне відродження». Серія присвячена діячам духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. в Україні, які створили високохудожні твори у галузі літератури, живопису, музики, театру і які були знищені тоталітарним сталінським режимом.

Дмитро Юрійович Загул – український поет-символіст, літературознавець, критик, публіцист, перекладач, педагог, громадський діяч доби розстріляного відродження.

Народився 28 серпня 1890 р. в с. Мілієве (нині Вижицького р-ну Чернівецької обл.) в родині селянина-бідняка. Рано осиротів. Сестра Марія навчила його читати ще до школи. Учився хлопчик старанно, рано зацікавився художньою літературою. Спершу – пригодницько-фантастичними романами, пізніше – творами М. Гоголя, Т. Шевченка, Ю. Федьковича, П. Куліша, І. Франка. На здібного учня звернув увагу директор школи і послав його навчатися до Чернівецької класичної гімназії, яку той закінчив 1912 року. Під час навчання Дмитро заробляв на хліб репетиторством, а з 1912 року працював у чернівецьких газетах «Нова Буковина» та «Народний голос», де й друкував свої вірші. В гімназії очолює творчий літературний гурток молоді. Навчаючись у гімназії, переклав на українську мову другу пісню «Енеїди» Вергілія, кілька Горацієвих сатир та «Пісні про дзвін» Ф. Шиллера. 1913 року в Чернівцях вийшла перша книжечка молодого поета «Мережка». Того ж 1913 р. Загул вступив на філософський факультет Чернівецького університету, але подальший життєвий шлях поета зламала війна. 1915 року, коли російські війська відступали з Буковини, його було взято заручником і відправлено до Нижнього Новгорода, де він і одружився. Згодом переїхав до Одеси, а звідти – до Києва. Працював бухгалтером, санітаром, учителем, редактором. У той же час писав нові вірші, займався перекладами, виступав з публіцистичними статтями.

Зі встановленням радянської влади працює в журналах «Червоний шлях», «Життя й революція», виступає як активний літературний критик (псевдоніми І. Майдан, В. Тиверець, Г. Юрась, М. Сучасний, І. М.). Популярність авторові принесла збірка «З зелених гір» (1918), створена в дусі естетики символізму. Події цього періоду відбилися також в мотивах лірики, що увійшла до збірки «На грані» (1919). Після виходу цієї збірки став одним з організаторів «Музагету», активним учасником Спілки художників слова, літературного об'єднання «Західна Україна» та Всеукраїнської спілки пролетарських письменників. Працює викладачем літератури на педагогічних курсах у містечку Ставище. З вересня 1922 року вчителює, а потім стає директором

школи села Саварка. Через рік переїжджає до Києва на посаду редактора сценарного відділу «Українфільму», а згодом посідає посаду наукового працівника Академії наук (ВУАН). Якщо перші дві збірки було створено в дусі естетики символізму, то в наступних збірках – «Наш день» (1925), «Мотиви» (1927), критики відзначили «ритм соціалістичних перетворень».

Але революційний оптимізм не справджувався, реальна дійсність дисонувала з мріями. Після згаданої збірки його вірші уже не виходили окремими збірками, хоч у періодиці час від часу й з'являлися нові поезії: «Як замовчать по тротуарах звуки», «Яка ж то буря буйно грає» та ін. Письменник редагує альманах «Західна Україна», пише критичні статті, перекладає Й.-В. Гете, Ф. Шиллера, Г. Гейне, Й.-Р. Бехера, О. Блока та ін. У брошурці «Література чи літературщина?» (К., 1926) виступав проти Миколи Зерова й інших неокласиків. Досліджував біографію і творчість Осипа Федьковича і був автором вступних статей до різних видань його творів. З літературознавчих праць найважливіші: «Деякі риси старонімецької пісні про Вальтарія з IX століття аналогічні до окремих місць “Слова о полку Ігореві”», «Дорога до мети – поезія Миколи Терещенка». Під псевдонімом В. Тиверець надрукував огляд «Сучасна українська лірика» (Мистецтво, 1919) і «Спад ліризму в сучасній українській поезії». Займався також проблемами поетики, опублікував статтю про Шевченкову поетику та підручник «Поетика» (К., 1923). 1930 року він підготував і видав із власною передмовою збірку творів В. Кобилянського.

1933 року, за приналежність до так званої контрреволюційної організації (літературне об'єднання «Західна Україна»), Д. Загула звинуватили в націоналізмі й засудили до 10 років концтаборів. Відбував покарання на станції Урульга (нині селище міського типу Читинської обл., РФ) та на Колимі, де й загинув 1944 р. за нез'ясованих обставин. Одні джерела вказують, що помер від серцевого нападу влітку 1944 р. За іншими джерелами стверджується, що «помер наприкінці 30-х років» (пор. «Із поезії 20-х років», К., 1959).

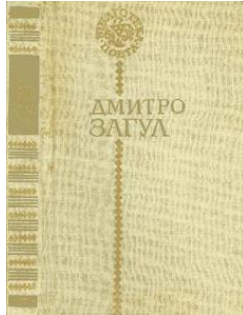
Реабілітований 29 квіт. 1957 р. на клопотання Спілки письменників України.

Ім'я Д. Загула носить школа в с. Мілієве, де створено його музей і встановлено бронзове погруддя поета. 1998 р. Чернівецькою організацією Спілки письменників України спільно з громадою Мілієвого засновано літературну премію його імені. В Києві на будинку, де проживав поет, відкрито меморіальну дошку.

Поет став героєм художніх творів В. Бобинського, М. Зерова, М. Івасюка, М. Лазарука, В. Лелека, Б. Мельничука, С. Паращука, М. Сороки та ін.

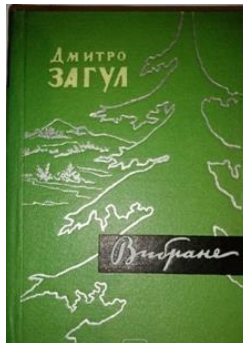
Матеріали взято: з ресурсу «Вікіпедія» (https://uk.wikipedia.org/wiki/Загул_Дмитро_Юрійович), «Енциклопедія історії України» (Київ, 2005. – Т. 3 : Е - Й. – С. 195) та «Українська літературна енциклопедія» (Київ, 1990. – Т. 2. – С. 227-228).

Твори Д. Загула в фондах Хмельницької ОУНБ

A13989
84(2=Укр)7
3-14

Поезії / Д. Загул ; упоряд., вступ. ст. і прим. С. В. Далавурака, В.М. Лесина. – Київ : Рад. письменник, 1990. – 326 с. : портр. –(Бібліотека поета).

У2
3-14

Вибране / Д. Загул. – Київ : Рад. письменник, 1961. – 411 с.

Б33298
84(4УКР)
Л13

[Поезія] / Д. Загул // Лавріненко Ю.А. Розстріляне відродження: антологія 1917-1933 : поезія-драма, есей / Ю.А. Лавріненко; підгот. тексту, ред. К. Наєнко. – Київ : Просвіта, 2001. – С. 99-101.

БУ
І-32

Вірші / Д. Загул // Із поезії 20-х років : збірник / уклад., авт. передм., прим. А. І. Костенко. – Київ, 1959. – С. 172-178.

A20543
84(4УКР)6
Л13

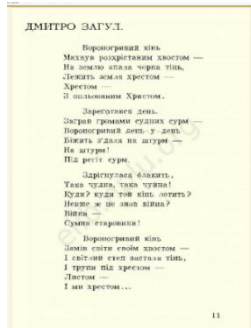
[Поезія] / Д. Загул // Лавріненко, Ю. А. Розстріляне відродження. – Париж, 1959. – С. 107-109.

Б45641
84(4УКР)6
О-13

[Вірші] / Д. Загул // Обірвані струни : антологія поезії поляглих, розстріляних, замучених і засланих 1920-1945 / уклад., передм. й довід. Б. Кравцев. – Нью-Йорк : Наук. т-во ім. Шевченка в Америці, 1955. – С. 151-156.

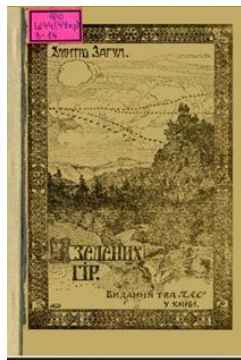
Поезії / Д. Загул // Укр. мова і література в школі. – 1990. – № 10. – С. 89-90.

Електронні копії видань творів Д.Ю. Загула

«Вороногрий кінь ...». «Там де втомно в темінх тоне ...» [Електронна копія] : [поезії] / Д. Загул // Музагет. – 1919. – № 1-3. – С. 11-12.

Ресурс надано НБУ ім. Ярослава Мудрого
(URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7909>)

З зелених гір [Електронна копія] : поезії / Д. Загул. – Електрон. текст. дані (1 файл : 3,90 Мб). – У Києві : Т-во «Час», 1918 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2016).

Оригінал друкованого документу зберігається в НБУ ім. Ярослава Мудрого: Загул Д. З зелених гір : поезії / Д. Загул. – У Києві : Т-во «Час», 1918. – 104 с.

Ресурс надано НБУ ім. Ярослава Мудрого
(URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7910>)

Поетика [Електронна копія] : підруч. по теорії поезії для факсоцвихів, пед. курсів, проф.-техн. шк., технікумів та для самонавчання / Д. Загул ; переднє сл. Б. Якубовського ; обкл. роботи худож. Г. Дубинського. — Електрон. текст. дані (1 файл : 148 Мб). – Київ : Спілка, 1923 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2016).

Оригінал друкованого документу зберігається в НБУ ім. Ярослава Мудрого: Загул Д. Поетика : підруч. по теорії поезії для факсоцвихів. пед. курсів проф.-техн. шк. технікумів та для самонавчання / Д. Загул ; переднє сл. Б. Якубовського ; обкл. роботи худож. Г. Дубинського. – Київ : Спілка, 1923. – 144 с.

Ресурс надано НБУ ім. Ярослава Мудрого
(URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7911>)

Власні твори [Електронний ресурс] // Чтиво : вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури. – Електрон. дані. – Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Zahul_Dmytro/. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 25.08.2025. – Зміст: Вибір німецьких балад (1928); Вибране (1961); Деякі риси старонімецької пісні про Вальтарія з IX ст. аналогічні до окремих місць «Слова о пълку Игоревѣ» (1926); 3 зелених гір (1918); Література чи літературщина? : публ. стаття (1926); Література чи літературщина? (Про українських «неокласиків») (1926) : публ. нарис; Мара (збірка) (191?); Мотиви : (1927); Наш день (1925); Поезії (збірка); Поетика (1923).

Переклади [Електронний ресурс] / пер. Д. Загул // Чтиво : вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури. – Електрон. дані. – Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Zahul_Dmytro/. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 25.08.2025.

Література про Д. Ю. Загула

Б47980
83.3(4УКР)
С17	Загул Дмитро Юрійович // Самі про себе: Автобіографії українських митців 1920-х років / упоряд. Р. В Мовчан. – Київ, 2015. – С. 207-214 : фот.
В4025
72.6(4Укр)
Д11	Казьмирчук М.Г. Загул Дмитро Юрійович // Діячі науки і культури України: нариси життя та діяльності. – Київ; Чернівці, 2010. – С. 204-207.
Б33298
84(4УКР)
Л13	Дмитро Загул // Лавріненко, Ю. А. Розстріляне відродження: антологія 1917–1933 : поезія-драма, есей / Ю.А. Лавріненко; підгот. тексту, ред. К. Наєнко. – Київ, 2001. – С. 98-99.
М948-10
63.3(4УКР)
Е64	Г. П. Герасимова. Загул Дмитро Юрійович // Енциклопедія історії України : у 10 т. – Київ, 2005. – Т. 3 : Е - Й. – С. 195.
Б28823-1
83.3(4УКР)
І-90	Черниш Г. Дмитро Загул // Історія української літератури ХХ століття. У 2-х кн. – Київ, 1998. – Кн. 1 : Перша половина ХХ ст. – С. 120-123.
Б24041-1
83.3(4УКР)
І-90	Дмитро Загул // Історія української літератури ХХ століття. У 2-х кн. – Київ, 1994. – Кн 1 : 1910-1930-ті роки. – С. 231-236.
А20293
83.3(2=Укр)	Дмитро Загул // Славутич Я. Розстріляна муза. – Київ, 1992. – С. 79-84.

- С47
М456-1
83.3(2=Укр)
3-11
М225-1
83
У45
Дмитро Загул // З порога смерті... – Київ, 1991. – Вип. 1. – С. 191-194.
- 03
У45
Далавурак С. В. Загул Дмитро Юрійович // Українська літературна енциклопедія : В 5 т. – Київ, 1990. – Т. 2 : Д-К. – С. 227-228.
- Донець Г. П. Загул Дмитро Юрійович // Українська радянська енциклопедія : у 12 т. – 2-ге вид. – Київ, 1979. – Т. 4. – С. 163.
- А20543
84(4УКР)6
Л13
Дмитро Загул // Лавріненко, Ю. А. Розстріляне відродження. – Париж, 1959. – С. 106-107.
- 016:8
У45
Загул Дмитро Юрович // Українські письменники : біо-бібліографічний словник. – Київ, 1965. – Т. 4 : А-К. – С. 530-532.

Кулик, Н. Дмитро Загул: обличчя контрреволюціонера // Сучасна освіта України. – 2020. – № 37. – С. 13-15.

Поет великого таланту і сумної долі : до 130-річчя від дня народження Д. Ю. Загула (1890–1944) // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2020. – № 3. – С. 51-60 : портр.

Ільницький, М. «Наші Едеми – тільки фантоми» : Дмитро Загул відомий і невідомий // Українська літературна газета. – 2019. – № 13, 14.

Ільницький М. «Ми так близько долетіли до чудес...»: штрихи до портрета Дмитра Загула // Дивослово (Українська мова й література в навчальних закладах). – 2018. – № 5. – С. 41-48.

Антофійчук В. Сакральна парадигма ранньої поезії Дмитра Загула // Слово і час. – 2017. – С. 44-53.

Великохатко В. Дмитро Загул. (Спогади) // Літературна Україна. – 2015. – 21 трав. – С. 15.

Лазарук М. Поет повертається додому : [вшанування пам'яті Д. Загула] // Літ. Україна. – 1990. – 15 листоп.

Чорногуз Т. А. «Багато акордів на струнах моїх...» : до 100-річчя з дня народження Д. Загула // Укр. мова і література в школі. – 1990. – № 10. – С. 88-89.

Черниш Г. Символістська сторінка Дмитра Загула // Слово і час. – 1990. – № 8. – С. 49-51.

Далавурак, С. Нова зустріч із Дмитром Загулом // Вітчизна. – 1962. – № 10.
– С. 209-211. – Рец. на кн.: Загул Д. Вибране. – Київ, 1961.

*Підготувала Л. Марцонь, зав. відділом наукової
інформації та бібліографії Хмельницької ОУНБ*